

Vijfde Boom Innovatie Dag bezorgt bezoekers waardevolle kennismiddag

Lezingen en Inspiratieboom-pitches zorgen voor kennisdeling en vermaak

Op 17 september organiseerden de vakbladen Boomzorg, Stad + Groen en Boom in Business voor de vijfde maal de Boom Innovatie Dag, ditmaal in het Ebben Inspyrium in Cuijk. De dag was zeer geslaagd met een hoge opkomst van zo'n driehonderd bezoekers en met de zaakkundige dagvoorzitter Henry Kuppen aan het stuur. De regen kon de sfeer op het demoterrein buiten niet verstoren.

Auteur: Santi Raats

10 min. leestijd

ACHTERGROND

De Boom Innovatie Dag werd mogelijk gemaakt door innovatieve partijen die de dag levendig en kleurrijk maakten met stands, proeven en demonstraties, te weten Stierman De Leeuw, Kamp Schalkwijk, Nationale Bomenbank, GKB Machines, TGS, ITS, Kuppen Boomverzorging, Boom Kenniscentrum voor Bomen, Cursus Centrum Cambium, RootBarrier, Terra Nostra, Greenmax, Den Ouden, Info Groen, BoomTotaalZorg, Compo, Heicom, Groeneveldt Grijpers, Dolmar, Brienissen, Wim van Breda, Boomrooierij Weijtmans, Heigo, Vitagro en HDW Gunco.

Boom is geld

Na het openingswoord van organisator Hein van Iersel en dagvoorzitter Henry Kuppen, gaf landschapsarchitect Victor Dijkshoorn de aftrap over het belang van een waardesysteem dat bomen vertaalt naar harde euro's: het Amerikaanse software-systeem I-Tree. 'Vaak komt een boom als laatste aan de beurt en dan is men verbaasd over wat die

boom dan kost. Daarom moeten we bomen beter aan geldwaarde kunnen koppelen.' Hij gaf toe dat emotionele en maatschappelijke waarden nog moeilijk in geld zijn uit te drukken.

Zieke essen laten staan

De Deense onderzoekster Iben Margrete Thomsen bracht de boodschap dat men zieke essen moet laten staan. 'Denemarken kampt nu al tien jaar met essentaksterfte, sinds de echte uitbraak in 2005. Sindsdien hebben we de essen fluctuerende cycli zien doormaken: van slechte naar verbeterde toestand en opnieuw van slechte naar verbeterde toestand. De ziekte is niet te stoppen', verzekert Thomsen. 'Maar de bomen in de stad maken een prima kans. Haal dood hout en gebladerte eruit, want daarmee haal je de voedingsbron van de schimmel weg. Op die manier kunnen essen nog jarenlang blijven staan. Een flink teruggesnoeide, smalle es is beter dan helemaal geen es. Hij verliest dan geen kracht en de aantasting verloopt zeer traag.' Ook verzekerde ze dat gezonde bomen niet geïnfecteerd kunnen worden door snoeigereedschap, maar dat er aan open wonden natuurlijk wel

de bekende risico's kleven. Over de toekomst zegt ze: 'Sommige soorten kunnen we later misschien gaan planten, zoals *Fraxinus ornus* en *americanus* en sommige van *excelsior*. Misschien dat kwekers ook aan de slag gaan met *mandshurica*.' Deze lezing was een openbaring voor veel bezoekers in de zaal.

Pitches

Voor de verkiezing Inspiratieboom 2015 hielden alle boomambassadeurs een pleidooi voor hun favoriete boom. Zij kregen ieder vijf minuten om te pitchen. Dagvoorzitter Henry Kuppen hield de tijd streng bij en luidde elke afkondiging in met een koperen bel.

Nyssa sylvatica

Marko Mouwen pitchte voor de *Nyssa sylvatica*: 'Hij geeft hard en waardevol hout. In Sheffield Park staat een exemplaar van maar liefst 25 meter! Hij is er als meerstammige, waardevolle boom, hoogstam en laanboom. *Nyssa* heeft dezelfde toekomst voor zich als de populaire parkboom *Liquidambar*, terwijl *Nyssa* minder takuitbraak

Dagvoorzitter Henry Kuppen

Deense onderzoekster Iben Margrete Thomsen gaf het advies zieke essen te laten staan en ze een kans te geven om de essentaksterfte te doorstaan.

heeft dan Luiquidambar. Het sterke, mooie zwart in combinatie met de prachtige herfstkleur is een feest voor het oog!

Tetradium daniellii

Jaap Smit hield een pitch voor de bijenboom, nadat hij er enthousiast voor had geflyerd: 'Hij valt op voor bijen én mensen! Hij groeit op alle bodemsoorten en is bestand tegen ziektes. Het is een goede vervanger voor de es; het blad lijkt ook op essenblad. Als Tetradium wint, geef ik een stemmer een mooi exemplaar van de kweker en dan kom ik hem eigenhandig planten!'

Gymnocladus dioica

Jan P. Mauritz hield een pleidooi voor Gymnocladus dioica, ofwel de doodsheidenboom. 'Zijn naam komt uit het Grieks: gymnos betekent naakt en

cladus betekent tak. En dat klopt precies, want het is een bladverliezende boom!'

Lunch, demo's en netwerken

Na het ochtendprogramma kregen de bezoekers een uitgebreide lunch en hadden zij ruim de tijd om te netwerken en om de demonstraties, stands en proeven te zien die zowel binnen als buiten stonden. 's Ochtends kwam er veel water uit de lucht vallen, maar mede dankzij de paraplu's die Marcel Straatman van Heicom uitdeelde, waagden bezoekers zich toch naar buiten. 's Middags klaarde het weer op.

Diversiteit

Na de eerste pauze dropten boombeheerder Lex Kipperman en ontwerper Jan-Albert van Buuren van de gemeente Apeldoorn de stelling: mono-

culturen is een onhoudbare zaak. 'Wat ziet het doorsneepubliek van diversiteit? Je kunt wel één familie toepassen, maar afwisselen in variëteit. Of je kunt in een laan afwisselen op punten met een flauwe bocht of knik. Of je kunt afwisselen in groepjes, clumps.' Het tweetal toont een voorbeeld uit de gemeente Apeldoorn, waarbij iepen, eiken en esdoorns elkaar in groepjes afwisselen. 'In linten, lijnen op hogere dekzandruggen, zitten onregelmatigere patronen en plantafstanden', vertelt ontwerper Van Buuren. 'Hierdoor kun je makkelijker diversificeren.' Kipperman: 'Ik zette in op acht soorten, maar na onderhandelen zijn we uitgekomen op vijf verschillende soorten.' Ze geven toe dat de samenwerking tijd en energie kost. 'Je moet elkaar blijven opzoeken, ondanks verschillen van mening.' Het opzetten van de samenwerking kostte in Apeldoorn een paar jaar, maar geen van de partijen gaf de moed op. Het volgende doel staat alweer op stapel. 'Je kunt diversiteit zelfs in beleid laten vastleggen', besluit Kipperman. Later op de dag wordt Van Buuren aangesproken door een boomverzorger van de gemeente Heerhugowaard, Wilfred Tuinstra. Hij vertelt over een vierjarig traject, waarbij in een strakke moderne wijk zieke kastanjes vanuit het idee van diversiteit worden vervangen door Gleditsia, iepen en lindes. Wat zou Van Buuren adviseren? 'Wat is de ontwerpaanleiding?' vraagt Van Buuren in vakjargon. Dat klinkt als Chinees voor de bomenman. Van Buuren legt uit: 'Als je wilt diversifiëren, kun je het beste kijken of een laan is op te delen in compartimenten, door de aanwezigheid van bijvoorbeeld knikken of flauwe bochten. Per compartiment zou je groepjes van een soort kunnen neerzetten en die in een vast ritme laten terugkomen. In een moderne wijk zou ik eerder in blokken mengen. Maar in een losse wijk, die minder strak is opgedeeld, zou ik wat gevarieerder mengen.'

's Ochtends regende het nog jonge honden, maar dankzij de paraplu's die Marcel Straatman van Heicom uitdeelde, waagden de bezoekers zich toch naar buiten.

Marko Mouwen pitcht voor Nyssa sylvatica en krijgt een daverend applaus voor zijn vurige betoog.

Vaste planten

Bert Griffioen van vasteplantenkwekerij Griffioen Wassenaar BV inspireert de zaal met een pleidooi voor zijn 850 soorten vaste planten tellende assortiment. Griffioen: '50 procent van het groen in de openbare ruimte bestaat uit vaste planten. Tussen bomen en vaste planten is er een prima huwelijk. Natuurlijk, zoals in ieder goed huwelijk gaat niet altijd alles even goed. Maar dat geeft niet.' Griffioen vertelt dat vaste planten een veel langer leven leiden dan vaak wordt aangenomen. 'Tien jaar? Nee joh, vijftig tot dertig jaar. In Leiden bestaat een beplanting van veertig jaar!' De voordelen van vaste planten op een rijtje: lage beheerkosten, besparen van tijd en energie in watergeven, extreem lage inboet en de belofte van 'eeuwige jeugd'. 'Bij boomwortels is de aanplant handwerk. Maaien is ook handwerk, met de elektrische heggenchaar. Als er sprake is van een oppervlakkig boomwortelpakket, dan heb je een bovengronds woekerende vaste plant nodig. We weten uit ervaring welke soorten het geschiktst zijn voor langs de rijbaan in verband met strooizout. We leveren in de maat 11 centimeter in plaats van de geijkte 8, zodat men geen water meer hoeft te geven. Vaste planten kun je het beste maaien, mesten en mulchen in maart. Door ze extreem kort af te maaien en door de mulch te laten liggen, kun je

Boombeheerder Lex Kipperman (links) en ontwerper Jan-Albert van Buuren deelden hun praktijkervaring in het structureel toepassen van diversiteit.

ze constant in het eerste jaar houden.' Het is een misverstand dat vaste planten er vooral in de kleur groen zijn. Daarom draagt Griffioen het concept Green to Colour uit. Een ander broodjeaapverhaal: dat je in het najaar beter geen vaste planten kunt poten. 'Vaste planten groeien twee keer per jaar. In februari groeien ze op basis van de voedingsstoffen die zij nu, in het najaar, naar beneden halen en die door fotosynthese beschikbaar komen. Halverwege april groeien ze vervolgens op eigen kracht. Maar in het najaar – denk aan september,

oktober en november – groeit vaste beplanting het beste dicht. Dus als je begin september vaste planten plant, is in de zomer alles mooi dichtgegroeid, zonder dat je water hebt hoeven geven.'

Twee beplantingslagen

Griffioen geeft aan dat sommige beheerders en ontwerpers liever in twee beplantingslagen denken: vaste planten en bomen, vanuit de gedachte dat heesters – die een derde laag zouden kunnen vormen – arbeidsintensief en dus relatief duur zijn.

Hoofdstedelijk bomenconsulent Hans Kaljee hield een betoog voor Ulmus x 'Frontier'.

Edmond von den Hoff, hovenier en boomverzorgers en inmiddels eigenaar van SafeTree, een bedrijf dat VTA-controles uitvoert, plaatst zijn vraagtekens bij deze gedachte tijdens een discussie in de wandelgangen van de kennismiddag. 'Ik snap het voordeel van denken in twee lagen. Maar we moeten oppassen dat we heesters niet in de verdomhoek stoppen. De trend is al te veel dat heesters aan het verdwijnen zijn: tuinen bestaan vaak alleen nog uit schuttingen en bestrating. Dit gaat ten koste van de mus en het winterkoninkje, om maar wat te noemen. De biodiversiteit is helemaal niet gebaat bij deze ontwikkeling.' Ontwerper Jan-Albert van Buuren van de gemeente Apeldoorn, die een lezing over diversiteit had gehouden, voegt toe vanuit het ontwerpersoogpunt: 'Soms is twee lagen inderdaad mooier. Maar daarin kun je variëren: je kunt ook vaste planten afwisselen met hier en daar een solitair. En voor de goede orde, met solitair bedoelen wij ontwerpers een hoge struikvorm, niet een boom.'

Ulmus x'Frontier'

Hoofdstedelijk bomenconsulent Hans Kaljee opent zijn promotiepraatje voor *Ulmus x 'Frontier'* met een foto van een rij 'roodgekleurde' *Ulmus x 'Frontier'* – heel toepasselijk – in de 'rosse' buurt langs de gracht van de Oudezijds Voorburgwal. Een nieuwe entree voor Amsterdam, genaamd de Rode Loper, krijgt ook *Ulmus x 'Frontier'*: maar liefst tachtig exemplaren. 'Hij wordt niet ziek!' verzekert Kaljee. 'Maar er is nog maar één kweker die hem heeft en dat zijn polsdikke bomen. Dus als ik mijn bestelling veilig wil stellen, kan ik beter vragen of u níét op *Ulmus x 'Frontier'* wilt stemmen, want als hij populair wordt, dan is het zo gedaan met de huidige voorraad...' Er volgt gelach en geklap uit de zaal.

Gleditsia triacanthos 'Skyline'

Rutger Becude van boomkwekerij Den Mulder stak de loftrumpet over *Gleditsia triacanthos 'Skyline'*, die eigenlijk weinig uitleg behoeft: 'Een echte pionier: kan in verschillende soorten bodems, in verharding, hij kan tegen zeewind, strooizout en ziekten en plagen; wat wil je nog meer?'

Zelkova serrata

Gerbert Lever van de Nationale Bomenbank nam het op voor *Zelkova serrata*: 'Deze Japanse sierlijke boom met mooie groeiwijze groeit het beste in een humeuze en leemhoudende bodem, maar kan ook in een armere en drogere bodem. Bijzonder goed te onderhouden en prachtig oranjegeel kleurend in de herfst, met karaktervolle stam!'

Bert Griffioen: 'Beheerders werken graag met vaste planten vanwege de lage beheerkosten.'

Edmond von den Hoff, boomverzorgers en adviseur bij SafeTree: 'Denken in twee ontwerplagen – bomen en vaste planten – is mooi, maar door de trend om minder heesters te planten verdwijnt ook biodiversiteit, zoals mussen en winterkoninkjes.'

Prunus sargentii 'Rancho'

Omdat Gert-Jan Roozendaal van de gemeente Zuidplas op het laatste moment verstek moest laten gaan, viel organisator Hein van Iersel vlak voor de middagpauze in. 'Ik werd vanmorgen gecondoleerd met het promoten van *Prunus*...' Gelach steeg op vanuit de zaal. 'Maar waarom eigenlijk?' ging Van Iersel door. 'Alle voorgaande ambassadeurs hebben hun favoriete boom bejubeld om hun kleur, bloei, herfstkleur of prachtige bast. Maar dat heeft *Prunus* ook allemaal! Ik vind de herfstkleur van *Prunus* zelfs nog mooier dan die van *Nyssa*. Maar het gaat er feitelijk niet om

wat ik vind, of wat de kweker vindt, of wat de boombeheerder vindt. *Prunus* heeft misschien bij kenners een slechte naam, en het wordt geen "jopper", maar op hoeveel plekken in de stad kan dat überhaupt nog? Vraag uw buur of een willekeurige andere burger eens wat hij of zij voor de deur wil hebben staan. De burger zal zeggen: ik wil een kers! En de burger, dáár gaat het toch om? Die wil niet meer of minder dan krachtige, mooie, vitale bomen van de derde grootte in de straat zien staan. En dat is deze boom bij uitstek!'

Proeven en demonstraties buiten

De topdrie van Inspiratiebomen 2015. Rechtsboven, met de houten schaal in handen, Marko Mouwen (links) en Toon Ebben als vertegenwoordiger van de winnaar *Nyssa sylvatica*.

De nummer twee: *Tetradium daniellii* en de nummer drie: *Gleditsia triacanthos* 'Skyline'.

Boomverzorgster Wilbert Tuinstra van de gemeente Heerhugowaard vraagt tijdens het netwerken aan ontwerper Van Buuren hoe hij diversiteit met drie boomsoorten zou aanpakken in een moderne, strakke wijk.

Prijzuitreiking

Jan van Leeuwen, voorzitter van de cultuurgroep Laan-, Bos- en Parkbomen, reikte de prijs uit voor de Inspiratieboom 2015. Allereerst werd de topdrie bekendgemaakt: *Tetradium daniellii*, *Gleditsia triacanthos* 'Skyline' en *Nyssa sylvatica*.

De boomambassadeur van *Tetradium daniellii* was Jaap Smit van Cobra Boomadviseurs, de kweker Boomkwekerij Udenhout. De boomambassadeur van *Nyssa sylvatica* was Jan van Veenendaal, voormalig beheerder van de Hilversumse begraafplaats – voor wie Marko Mouwen sprak – en de kweker was Boomkwekerij Ebben. Aan de *Gleditsia triacanthos* 'Skyline' waren verbonden ambassadeur René Camp – voor wie Rutger Becude sprak – en

kweker Henk den Mulder. Allen werden naar voren geroepen.

De winnaar

Voordat Van Leeuwen de envelop met de uitslag opende, bekende hij: 'Ik hoop in elk geval dat de Inspiratieboom 2015 later een goede toepassing zal vinden.' Dagvoorzitter Henry Kuppen voegde daaraan toe: 'Daar wordt de spijker op zijn kop geslagen: hoe gedraagt de boom zich in de stad? Dat moeten we ons afvragen, altijd. We zouden meer gebruik moeten maken van het Gebruikswaardeonderzoek. Dat gebeurt nog te weinig, als we kijken naar de soortenverdeling.' Er was veel gestemd. Na een spannende ontkenning volgde de uitslag: *Gleditsia triacanthos* 'Skyline' eindigde op de derde plaats met 206 stemmen, *Tetradium daniellii* was tweede met 249 stemmen en *Nyssa sylvatica* won met maar liefst 445 stemmen! Marko Mouwen en Toon Ebben namen de prijs, een houten schaal, in ontvangst van Jan van Leeuwen.

De vakbladen Boomzorg, Boom in Business en Stad en Groen feliciteren boomambassadeur Jan van Veenendaal en Boomkwekerij Ebben met hun Inspiratieboom 2015!

Scan of ga naar:

<http://www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-5395>

Jaap Smit van Cobra Boomadviseurs pitcht voor zijn favoriete boom *Tetradium daniellii*.